

**НАУКОВІ ПОЗИЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ»
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Шпакович О.М.

д.ю.н., професор кафедри порівняльного
і європейського права Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Процес глобалізації міжнародного співтовариства призводить до суттєвих змін, які помітні в кожній країні. Такі зміни не завжди мають позитивний характер, оскільки тісно пов'язані з втручанням в суверенітет окремих держав. Саме тому постає питання науково-теоретичного визначення поняття «економічні санкції» в сучасних глобалізаційних процесах.

Аналіз існуючих глобалізаційних процесів підводить до положення про взаємопов'язаність усіх складників глобалізації. До таких складників слід віднести питання глобальної економіки, міжнародної політики, світового інформаційного простору, соціально-економічного розвитку людства. В свою чергу, вплив міжнародного права на національні правові системи суттєво відрізняється за формами та темпами [6, с.860].

Глобалізація світогосподарських зв'язків обумовлює все більш тісну співпрацю та взаємодію держав, приводячи їх по суті в єдину систему господарювання, від функціонування якої залежать їхні економічні інтереси, а відповідно - і інтереси національних суб'єктів господарювання.

Ускладнення зовнішньоекономічних процесів, інтенсивна динаміка світової економіки зумовили необхідність у більш складному комплексі національних та міжнародно-правових заходів, які отримали назву зовнішньоекономічної політики, що передбачає, в свою чергу, здійснення впливу на зовнішню торгівлю за допомогою економічних та адміністративних важелів: податки, субсидії, прями обмеження імпорту та експорту, кредитування тощо. Одним з інструментів зовнішньоекономічної політики є економічні санкції [1, с.38].

Розробкою проблем міжнародно-правових санкцій, їх сутності, співвідношення з міжнародної відповідальністю займалися Левін Д. Б., Курис П. М., Колосов Ю. М., Менжинський В. І., Черниченко С. В., Василенко В. А. та ін. Питання економічних санкцій при вивченні суміжних або більш загальних проблем розглядаються в роботах Курдюкова Г. І., Мингазова Л. Х., Чікова П. В. та ін. Ряд робіт, присвячених

економічним санкціям, були написані в інших суспільно-політичних умовах і базуються на відповідній їм міжнародній практиці.

Проблематика санкцій стала предметом дослідження й західних науковців. Так, двома дослідниками Абель Ескріба-Фолча і Джозефом Райтом було доведено, що ефект від введення санкцій багато в чому залежить від типу пануючого в країні режиму. Режими з одним верховним правителем (в тому числі монархічні режими) більш чутливі до втрати джерел фінансування (таких як гуманітарна допомога та імпорتنі мита) і, як наслідок, більш нестабільні [2, с. 339]. В свою чергу, Пітер Анреас у своєму дослідженні стверджує, що ненавмисними наслідками санкцій можуть стати криміналізація держави, економіки й суспільства як в країні-об'єкті санкцій, так і в сусідніх країнах шляхом провокування співпраці політичних лідерів, організованою злочинністю та мережею міжнародних контрабандистів, що в більшості випадків призводить до розвитку корупції і злочинності, а також втрату чинності закону [3, с. 348].

Економічні санкції в широкому розумінні є конкретними інструментами або методами застосування економічної сили країною для досягнення різних цілей, а у вузькому сенсі є економічними інструментами покарання інших країн за їх правопорушення [4].

Р. Пейп, відмежовуючи поняття торговельних війн від поняття економічних санкцій, наполягає, що останні переслідують виключно політичні цілі, хоча і виступають елементом економічного тиску [5].

Санкції виступають певним компромісом між дипломатичними методами і більш інтенсивними діями, які можуть включати військові дії і таємні операції. Санкції можуть включати в себе припинення дипломатичних відносин, бойкот спортивних і культурних заходів, секвестрування власності іноземної держави та її громадян. Разом з тим, найбільш поширеною формою санкцій є економічні санкції.

Економічні санкції можуть бути визначені як обмежувальні заходи економічного характеру, застосовувані країною або групою країн до іншої країни або групи країн з метою змусити уряди цих країн змінити свою політику.

У міжнародно-правових документах немає конкретного і вичерпного переліку економічних санкцій, оскільки кожен випадок їх застосування є окремим і вимагає індивідуального розгляду.

Список використаних джерел:

1. Мануїлова К. В. Економічні санкції як інструмент зовнішньої політики. – Actual problem of international relations. Release 122. – PART II, 2014 - с. 38-43.

2. Escriba-Folch A., Wright J. Dealing with Tyranny: International Sanctions and the Survival of Authoritarian Rulers // *International Studies Quarterly*. 2010. Vol. 54.
3. Andreas P. Criminalizing Consequences of Sanctions: Embargo Busting and Its Legacy // *International Studies Quarterly*. 2005. Vol. 49, №2
4. Чугаєв О.А. Сфери реалізації економічної сили / О.А. Чугаєв // *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць*. Вип. 126. Ч. I (у двох частинах). - К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2015. - С.145 - 152.
5. Pape R. Why Economic Sanctions Do Not Work / R. Pape // *International Security*. - 1997. - Vol. 22 (2). - P. 90—136.
6. Гук Г.В. Глобалізація та місце у ній принципів міжнародного права. – *Молодий вчений*. - № 11 (51). – листопад 2017. – с. 860-863.